

Beskrivelse

over Ogneelvns Vasdrag
i Ekersunds præstegjeld, Jæderen og Dalernes Fogderi Stavanger Amt 1893

I Vassdragets naturlige Beskaffenhed

- a) Hvor lang er elven?
  - b) Nedslagsdistriktet?
  - c) Er Elvens løb stridt eller langsomt?
  - d) Danner den Søer? Hvilke? Hvor store?
  - e) Hvorledes er Elvebunden beskaffen ?
  - f) Er Vandet klart eller urent ?
  - g) Har elven gode Gydepladse ? Disses udstrækning og beskaffenhed ?
- a) 19,5 km.
b) 102 km².
c) Fra søen til Gangstibroen, ca. 1 km, virker flod og ebbe. Fra Søget til Gangstibroen ca. 1 km no. 1. Ovenfor Gangstibroen til Hetlandskvernene no. 2. Fra Hetlandskvernene til et stykke nedenfor Egeland er flere mindre stryg og elvens hastighed varierer adskillig, no. 2 - enkelte steder no. 4. Fra gården Egeland til de øvre Laxesvelegårdene, er elvens løb no. 1-2 og fra Laxesvele til Laxesvelefossen tildels no. 3.
d) Fleshølen er ca. 40 m lang, 3 km fra søen. Oltisvandet ca 2 1/2 km langt og 6 1/2 km fra søen. Kråkevandet ca 2 1/4 km langt ca. 8 km fra søen. Ognevandet nedre ca. 2 km langt, 12 km fra søen, Ognevandet øvre 1 km langt ca 20 km fra søen.
e) Fra søen til Søget ovenfor jernbanebroen er der sandbund. Ved Gangstibroen er der fjeld og berggrund. Herfra til ovenfor Lintjøn er sand og jordbund. Fra Lintjøn helt til Oltisvandet er grov bund, fjeld og storstenet. Mellom Oltisvandet og Ognevand nedre er bunden avvekslende men mest grov og storstenet. Ovenfor Ognevandet er bunden mindre grov (?) da elven her bliver fladere og adskillige høler, helt til gården Stensland.
f) Klart undtagen i snesmeltingen om våren og når det er stor flom om høsten, da er vandet brunt - jernholdigt.
g) Fra strekningen fra Søget ovenfor jernbanebroen er flere høler og grovere sandbund, ca. 1 km, men fisken gyder neppe her så langt nede i elven. Mellom og ovenfor Ognevand nedre til et kortere stykke ovenfor gården Laxesvele, er der en længere 4 á 5 km lang gydeplads og det antages at det er på denne strekning laxen hovedsagelig gyder.

II Hindringer for Laxens Opgang

- a) Hvorlangt kan Laxen gaa i Hovedelven?
  - b) Hvorlangt i enhver avf Bielvene?
  - c) Findes der nedenfor dette sted nogen Fos eller annen Hindring, der vanskeliggjør eller for nogen tid standser Laxens Opgang ?
- a) Laxen kan gå til, og i øvre Ognevand ca. 20 km fra søen, men kommer i regelen kun til Laxesvelefossen ca. 18 km fra søen.
(A. Landmark bemærkning: Iflg. Hjorth (jnr. 254/09) er der ved Laxesvele svære kværndamme som indfanger alt elvevand. Ovenfor disse har elven karakteren av en liten bek.

- b) Hvorlangt i enhver avf Bielvene?
- c) Findes der nedenfor dette sted nogen Fos eller annen Hindring, der vanskeliggjør eller for nogen tid standser Laxens Opgang ?
- d) Hvor høit er det (de) Fald, der afskjærer Laxens videre Opgang?
- e) Er det praktikabelt at bringe Laxen længere op?
- f) Hvorlangt kan den isaafald gaa?
- g) Beskaffenheden af den derved indvundne Elvestrækning?

Derfra nedover til nedenfor Slettebø rinder elven i små kvisler på grusbund. Ved Ognedal er der en dam, der danner et lite kvernfall. Hjorth antager, at al lax som kommer op forbi denne dam må gå til grunde, selv om den ikke opfiskes).

b) Ingen hvori lax eller sørret går op. I Helgåen som løper ind lige ved grensen mellom Ogneelven og søen, går ørret.

c) Ved det såkaldte Soget er adskilligt stridt, ligeledes også på flere steder op gjennom den øvre elv findes nogle stryg eller berg hvorover elven går adskillig strid, men laxen går dog op, særlig under stor vandstand.

d) Der findes ingen fos, da fisken går op i Ognevand, og ovenfor dette er nogle mindre bekke hvor laxen ikke er iakttaget.

e) Nei

f) Bortfalder.

g) bortfalder.

III Elvens Tidsforholde

- a) Naar begynder Laxen at gaa op i Vassdraget ?
- b) Naar opphører Opgangen ?
- c) Hvormeget tidligere sees Laxen i Vassdragets nederste Del end i dets øverste Del ?
- d) Fangsttidens Begyndelse, Kulminasjon og Ende ?
- e) Naar indtræffer Gydetiden ?
- f) Vides det, naar Laxyngelsen udvandrer ?
- g) Pleier der være mange Vinterstøinger, og naar udvandrer disse ?
- h) Naar pleier Elvens Flomtider at indtræffe ?

a) Omkring St. Hans. Dog kan det variere 8 å 14 dage helst senere. I enkelte år når vandstanden er stor, skal fiske til sine tider være foregået allerede sidst i mai måned ved Ogne laxefiskeri i elvemundingen.

b) I augsut måned. Den mindre lax (svidde), går noget senere, ind i august måned.

c) 14 dage og endog lengere tid, alt efter vandstanden.

d) I den nedre del av vassdraget i slutningen av juni og lengere op ved gårdene Øvrebø og Egeland nogle uger senere. I den øvre del fiskes helst om høsten i august måned.

e) Laxen gyder fra begyndelsen av september indover til i november, alt efter som den kom tidlig op til. Sørrret noget senere.

f) En mand fra Øvrebø har meddelt, at han forsøkte å drive ålefiske et år i slutningen av mai, men han fikk ingen ål, derimod var nesten hver morgen han kom for å se efter ålemæren, denne halvfylt med fiskeyngel ca. 2 tommers lengde, antagelig yngel efter forrige års kuld eller rognlegning. Denne yngel var selvfølgelig ikke matnyttig, så manden sluttede dette fiske.

g) Ja, før var der ikke få, særlig ovenfor nedre Ognevand og det hendte ikke sjeldent, at der da fandtes voxne lax indefrosne i isen om våren ved gårdene Egeland og Øvrebø.

h) Høist forskjellig. Vårflom i mai eller enkelte år endog i april måned. Høstflom fra slutningen av august og kan indtreffe og vedvare kortere eller lengere tid ad gangen.

IV Fangstforholde

- a) Hvilke Fangstredskaber bruges, og hvilke ere de viktigste ?
- b) De Fiskeberettiges Antal ?

a) 2 kastenøter 60-100 favner, 1 på Ogne gård og 1 på Lintjøn. 45 garn av forskjellig lengde, disse benyttes helst i de større høler samt i vandene. 10 laxekar.

b) Omkring 30 fiskerieiere. Nogle husmend fisker, uden at være fiskeberettigede.

- c) Hvormange af disse benytte sin Ret ?
- d) Er Elven skikket til Sportsfiskeri ?
- e) Er den, eller har den været bortleiet til Sports mænd ? For hvilken Sum ?

- c) De fleste, dog er laxefiskeriet ovenfor gården Egeland af mindre betydning.*
- d) Kan anvendes, men er dog neppe efterstrebet som sådan.*
- e) Nogen fast, på længere tid etableret leie vides ikke at være avsluttet. Elven har i den nedre del år om andet været benyttet af stangfiskere, men har udbyttet været meget afhængig af vandstanden i de enkelte år. Fast leiesum kan ikke fastsettes, da det ville afhænge af, om de faststående og bevægelige fangstredskaber blev medtagne under bortleien.*

V Laxemængden m. V.

- a) Inneholder Elven mest Lax eller Søørret ?
- b) Fangstens Størrelse i de sidste Aar ?
- c) Har den tidligere været større eller mindre ?
- d) Hvad Antages være Aarsagen til Forøgelsen eller Formindskelsen ?
- e) Hvorledes anvendes Fangsten ?
- f) Salgsprisen ?

- a) Lax, der dog er af mindre størrelse. Søørret- og sviddefiskeriet påstås det har aftaget i de sidste år.*
- b) ?*
- c) Laxefisket i Ogneelven var i eldre tider ret betydeligt, men blandt andre årsager antages det, at det fiskeri der foregår i og udenfor Ogneelvens munding har en skadelig indflytelse på hele elvens fiskeri. Såsnart laxestimen viser seg kastes med en længere kastenot og det påstås at ofte hver fisk som vil op i elven bliver taget.*
- d) Kilenøter udenfor, kastenøter og vidtdrevet fiskeri i elven.*
- e) Selges i frisk tilstand for export hovedsagelig til England.*
- f) Kr. 0,80-1,20 pr. kg.*

VI Om andre Fiskearter end Lax og Søørret m.V.

- a) Hvilke andre Arter findes i Vassdraget ?
- b) Ere disse Gjenstand for Fangst ? Naar ? Hvor ? Hvorledes ? I hvilken Udstrækning ?
- c) Kan den i Elven forekommende Laxerace skjelnes fra andre Laxeelve i Omegnen ? Hvorledes ?

- a) Ferskvandsørret, ål og perleskjel.*
- b) Ålefiskeriet drives om høsten fra sidst i august til ud i oktober måned med ålemærer gennem den hele elv, særlig ovenfor Hetland. Der benyttes år om andet 10-12 ålemærer, der giver et udbytte af 3-400 kr årlig, og benyttes fangsten hovedsagelig til husbrug i saltet eller røget tilstand. Perlefiskeri har også været drevet i Ogneelven og der skal være fundet adskillige verdifulle egne perler.*
- c) Iakttagelser herom er neppe ansluttet, men skal laxeracen være nogenlunde lig laxen i de øvrige jæderske elve, den skal dog gennemgående være spinkel og små af vext.*

VII Hvad Andet der antages at være af Interesse

Ogneelven har meget gode betingelser for fiskebestandens udvikling på grund af de mange naturlige variationer. Frit udløb til havet, mange vandbasin, større og mindre vande, og i den øvre del udmærkede gydepladse. At fiskebestanden i de senere år så betydelig har aftaget, skyldes derfor udelukkende de menneskelige indgreb, hovedsagelig derved at der tages for meget af den nødvendige stamfisk i og ved elvemundingen.

Da elven ikke har meget gode betingelser som sportselv, men vel kan anvendes som sådan er ingen særskilt sportsbeskrivelse optaget, men jeg skal her anføre de for stangfiske mest bekvemme pladse:

1. Blegøhlen ca. 40 m lang, strax ovenfor elvemundingen.
2. Hesthammerhølen 40-50 m lang, ca. 50 m fra søen
3. Knutshølen ca. 80 m lang, under jernbanebroen ca 100 m fra søen
4. Husehølen ca. 35 m lang, ca. 1 km fra søen
5. Brohølen ca. 10-20 m lang, 1 1/4 km fra søen
6. Hallandshølen ca 30-40 lang, 1 1/2 km fra søen
7. Langevarpet ca. 80-100 m lang, ca. 2 km fra søen
8. Hetlandshølen ca. 30-40 m lang, ca. 2 1/4 km fra søen
9. Storehølen ca. 80-100 m lang, ca. 2 1/2 km fra søen
10. Fleshølen ca. 30-40 m lang, ca. 3 km fra søen
11. Fåretanghølerne, flere sammenhengende loner på en strekning af 2-3 km, 6 km fra søen
12. Oltisvandet ca. 2 1/2 km langt, ca. 6 1/2 km fra søen
13. Kråkevandet (?) ca. 2 1/4 km langt, ca. 10 km fra søen
14. Ognevandet nedre ca 2 km langt, ca. 12 km fra søen
15. Ognevandet øvre ca. 1 km langt, ca. 20 km fra søen

Bergen i november måned 1893

Joh. O. Simonnæs
(sign)